

Informačný list predmetu

Akademický rok 2024/2025

Vysoká škola	Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Fakulta	FMK UCM
Kód predmetu	KMASK/22bdKOMU901/22
Názov predmetu	teória a dejiny médií
Počet kreditov	5

Obsahová prerekvizita

Ide o predmet štátnej skúšky. Študent/ka splní požiadavky na účasť na štátnej skúške, ak úspešne absolvuje všetky povinné a povinne voliteľné predmety (resp. výberové predmety) podľa študijného plánu a v jednotlivých rokoch štúdia získa príslušný počet kreditov.

Podmienky na absolvovanie predmetu

Štátna skúška prebieha v ústnej forme, prezenčne alebo virtuálne (v súlade s aktuálnou pandemickou situáciou). Predmet štátnej skúšky je hodnotený na základe kolektívneho rozhodnutia komisie pre vykonanie štátnej skúšky na štátnych skúškach.

Záverečná hodnotiacia stupnica (v percentách):

100 – 92 =A; 91 - 83 =B; 82 – 74 =C; 73 – 65 =D; 64 - 56 =E; 55 a menej = FX.

Výsledky vzdelávania

Poslucháčky a poslucháči po absolvovaní predmetu získajú tieto vedomosti, schopnosti, zručnosti, kompetencie:

- # ovládajú základný terminologický rámec mediálnych a komunikačných štúdií a vedia vymedziť kľúčové pojmy,
- # vedia charakterizovať postavenie mediálnych a komunikačných štúdií v systéme vied a rozumejú ich interdisciplinárnej povahe,
- # dokážu vysvetliť rozdiely medzi rovinami komunikácie a rôzne pohľady na vzťah medzi médiami a spoločnosťou,
- # vedia charakterizovať základné komunikačné modely a kriticky vnímajú ich uplatnenie vo vzťahu k rôznym aspektom mediálnej praxe,
- # majú prehľad o periodizácii vývoja ľudskej komunikácie a vzťahoch medzi vývojom médií a spoločenským, kultúrnym, politickým a ekonomickým progresom,
- # dokážu systematicky referovať o vývojových tendenciách slovenskej žurnalistiky a ovládajú dejinný vývoj anglického a amerického novinárstva v periodickej tlači,
- # vedia charakterizovať znaky, historický vývoj, uplatnenie a spoločenský význam telegrafu a telefónu, fotografie, filmu, rozhlasu a televízie,
- # rozumejú východiskovým tézám a ideám, ktoré sú viazané na kľúčové myšlienkové prúdy teórie médií – názory teoretikov a výskumníkov patriacich do Frankfurtskej, Birminghamskej a Torontskej školy,
- # vedia periodizovať vývoj účinkov médií a kategorizovať tieto účinky na základe ich konkretizácie vo vzťahu k mediálnej praxi,
- # majú povedomie o nadnárodnom šírení mediálneho obsahu a vlastníckych vzťahoch v médiách,
- # dokážu samostatne referovať o normatívnych teóriách médií a ich aktualizácii, ktorá vyplývala zo

zásadných spoločenských, politických a kultúrnych zmien v priebehu 20. storočia,
vedia charakterizovať vývojové tendencie mediálneho publika a rozumejú súčasným trendom vo vnímaní mediálnych recipientov, ich vlastností, očakávaní a preferencií,
dokážu definovať kľúčové charakteristiky mediálneho obsahu, ale aj interpretovať schopnosť médií vytvárať a reprodukovать stereotypy, šíriť žánrovo rozmanité produkty a uplatňovať rôzne druhy sériovej (epizodickej) tvorby.

Stručná osnova predmetu

1. Základné pojmy spojené s masovou komunikáciou: komunikácia, komunikátor, komunikát, médium, recipient, spätná väzba.
2. Mediálne a komunikačné štúdiá v systéme vied. Charakteristika odboru a vedeckých disciplín, ktoré sa podieľajú na jeho formovaní. Interdisciplinarita mediálnych a komunikačných štúdií.
3. Roviny komunikácie. Znak, vlastnosti a definícia masovej komunikácie.
4. Vzťah médií a spoločnosti: sociocentrický a mediocentrický prístup. Teórie médií vo vzťahu k spoločnosti (funkcionalizmus, kritická politická ekonómia, sociálny konštruktivizmus, technologický determinizmus, teória informačnej spoločnosti).
5. Štyri modely komunikácie. Lineárny model komunikácie podľa Harolda Lasswella a Clauda Shannona /Warrena Weavera.
6. Etapy vo vývoji ľudskej komunikácie: obdobie znamení a signálov, obdobie hovoreného jazyka. Orálna kultúra. Primárne (ľudské) médiá a ich charakteristika.
7. Etapy vo vývoji ľudskej komunikácie: obdobie písma a zrod kníhtlače. Literárna kultúra a súvisiace spoločenské zmeny. Individuálne čítanie a zrod politického vedomia.
8. Etapy vo vývoji ľudskej komunikácie: vznik novín a masovej tlače. Spoločenské funkcie periodickej tlače. Masová a elitná tlač. Charakteristické znaky žitej žurnalistiky.
9. Začiatky novinárstva na území Slovenska. Predpoklady vzniku žurnalistiky. Prvé noviny a časopisy u nás.
10. Začiatky politickej žurnalistiky na území Slovenska. Štúrove Slovenské národné noviny a ich prínos.
11. Slovenské novinárstvo v prvej polovici 20. storočia. Špecifiká novinárstva počas prvej Československej republiky (1918 – 1938) a vojnového Slovenského štátu (1939 – 1945).
12. Ľavicový totalitno-stranícky ráz slovenského novinárstva v rokoch 1948 – 1989. Systém periodickej tlače a ostatných komunikačných prostriedkov.
13. Prehľad dejín anglického a amerického novinárstva v periodickej tlači. Kľúčové udalosti a osobnosti.
14. Etapy vo vývoji ľudskej komunikácie: technické predpoklady a podmienky vzniku elektronických médií: telegraf, telefón, zvukové nosiče, rozhlas, televízia.
15. Etapy vo vývoji ľudskej komunikácie: technické predpoklady a podmienky vzniku fotografie a filmu.
16. Vývoj filmu ako masového média. Prehľad dôležitých prúdov filmovej tvorby v 20. storočí.
17. Vývoj rozhlasu v ČSR, na Slovensku a vo svete. Zrod rozhlasového spravodajstva a jeho význam. Zlatá éra rozhlasu. Aktuálne trendy v rozhlasovom vysielaní.
18. Vývoj televízie v ČSR, na Slovensku a vo svete. Rozdiel medzi štátnou televíziou a verejnoprávnou televíziou. Kľúčové charakteristiky komerčnej televízie.
19. Etapy vo vývoji ľudskej komunikácie: digitálne médiá a konvergencia médií. Internet, multimédiá. Web 2.0 a jeho fungovanie. Uplatnenie multimédií na celospoločenskej úrovni.
20. Začiatky systematického výskumu médií: administratívny výskum. Výskumné a teoretické práce Harolda D. Lasswella, Charlesa R. Wrighta, Paula F. Lazarsfelda a Elihu Katza.
21. Systematický výskum médií: Frankfurtská škola a kritický výskum.
22. Systematický výskum médií: Birminghamská škola a sociokultúrna výskumná tradícia.
23. Systematický výskum médií: Torontská škola a technologický determinizmus.
24. Historický vývoj predstáv o účinkoch médií. Teória podkožnej ihly, dvojstupňový tok komunikácie, znovuoobjavenie mocných účinkov a dohodnutý vplyv.
25. Typológia účinkov médií: základné druhy a kategórie mediálnych účinkov. Konkretizácia jednotlivých typov mediálnych účinkov a ich prejavov v mediálnej praxi a sociálnej komunikácii.

26. Nadnárodné šírenie mediálnej komunikácie. Horizontálna a vertikálna koncentrácia vlastníctva médií. Krížové vlastníctvo.
27. Normatívne teórie médií: štyri teórie tlače a ich kritické prehodnotenie v prácach Denisa McQuaila.
28. Publikum médií. Vývoj predstáv o mediálnom publiku a typy publika. Charakteristické znaky súčasných mediálnych publik.
29. Teória archetypov v kontexte mediálnej komunikácie. Rozdiely medzi archetypmi a stereotypmi. Mediálne stereotypy a ich využitie – konkrétne prejavy mediálnej stereotypizácie.
30. Mediálny produkt a jeho štruktúra: žáner, narácia, serialita. Formy seriality vo vzťahu k televíznej a filmovej tvorbe.

Odporúčaná literatúra

- Brečka, S., & et al. (2009). Od tamtamov po internet. Bratislava: EuroKódex.
- Burton, G., & Jirá, J. (2001). Úvod do studia médií. Brno: Barrister & Principal.
- DeFleur, M. L., & Ballová-Rokeachová, S. J. (1996). Teorie masové komunikace. Praha: UK.
- Jirá, J., & Köppl, B. (2003). Média a společnost. Praha: Portál.
- Kunczik, M. (1995). Základy masové komunikace. Praha: Karolinum.
- McLuhan, M. (2000). Člověk, média a elektronická kultura. Brno: JOTA.
- McQuail, D. (2009). Úvod do teorie masové komunikace. Druhé, doplnené vydanie. Praha: Portál.
- Pravdová, H., Radošinská, J., Višňovský, J. (eds.), & et al. (2016). Slovník vybraných pojmů z mediálních studií: Klíčové termíny v současné mediální komunikaci. Trnava: FMK UCM.
- Prokop, D. (2005). Boj o média: Dějiny nového kritického myšlení o médiích. Praha: Karolinum.
- Radošinská, J., & Višňovský, J. (2013). Aktuálne trendy v mediálnej kultúre. Trnava: FMK UCM.
- Radošinská, J., Višňovský, J., Krajčovič, P. (eds.), & et al. (2021). Slovník vybraných pojmů z masmediální a marketingové komunikace. Trnava: FMK UCM.
- Vojtek, J. (ed.), Jenča, I., Holeštiak, P., & Višňovský, J. (2010). Dejiny svetových novinárstiev (anglického a amerického). Trnava: FMK UCM.

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu

slovenský